
150 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО НА АДВОКАТ НЕДКО КАБЛЕШКОВ

„ГОЛЕМИЯТ“ НЕДКО КАБЛЕШКОВ

*Анна Аврамова**

Тази година Пловдивската адвокатска колегия отбелязва своята 120-та годишнина.

На 24 септември 1897 г. в Пловдив е сформирани първият в страната адвокатски съвет. Още през следващата година съветът приема и публикува своя устройствен акт – Правилника на адвокатското тяло при Пловдивския окръжен съд. „Правилникът цели да запълни някои законови празноти и да създаде адвокатска организация...“. Така се слага началото на организираната професионална дейност на адвокатите в България – повелителен знак на модерност в края на XIX век. В повече от вековната си история Пловдивската колегия „приютява“ и адвокати, които успоредно с професионалната си практика се реализират и като държавници, общественици и културни деятели и допринасят за интелектуалното богатство на своя град.

Един от тях е и адвокат Недко Каблешков. По случай 150-годишнината от неговото рождение в Пловдив се проведе научна сесия, част от която бе посветена на неговата професионална и обществена кариера и на родолюбивата му дейност. За извървения път на Недко Каблешков като адвокат научно съобщение направи адвокат Владимир Златев от Пловдивската адвокатска колегия. Ще цитирам малка част от професионалната оценка на един високо ерудиран и популярен пловдивски адвокат от настоящето за своя колега от миналото. Ето какво каза г-н Златев: „Да бъдеш адвокат не е професия, това е призвание, същност, битие. Колкото и да учиш право и юриспруденция, ако вътре в теб няма чисто човешки усет за справедливост и неправда, ако критериите ти за добро и зло, за правилно и неправилно, дори за „малко“ и „много“ са погрешни и изкривени, професията на юрист не е твоята професия. А на адвокат – още по-малко. Защото за адвоката правната наука и човешките качества трябва да са равнопоставени – защитникът трябва да е юрист и човек едновременно и по всяко време. И смея да твърдя пред вас в настоящия форум, че адвокатът Недко Каблешков е точно такъв“.

* Библиотекар в Пловдивската адвокатска колегия.

Недко Каблешков е дипломиран юрист, член на Окръжния съд в Пловдив, пловдивски прокурор, адвокат, общественик от най-висок ранг, благодетел. И „Почетен гражданин на град Пловдив“, посмъртно.

Роден през 1867 г. в Копривщица, Недко Дончов Каблешков е издънка на известния Каблешков род, дал живот и на героя от Априлското въстание през 1876 г. Тодор Каблешков¹. Деветгодишен става очевидец на въстанието, за което по-късно ще напише в спомените си: „21 април. Сутринта рано камбаните тържествено бият... Целият народ в празнично облекло се е събрал... Знамето, народното знаме, от зелен копринен плат, на което със златни конци е изобразен разярен лъв, под крака на който има полумесец, над главата надпис „Свобода или смърт“, гордо се развява...“. Тези свежи и искрени спомени вероятно замесват и тестото на родолюбието, с което е пропит целият му живот.

Малкият Недко е сред посрещачите на лейди Странгфорд, от която получава покана да замине да учи в Англия, но неговата майка не му разрешава – тя се противопоставя синът ѝ да стане „пуртистантин“ (протестант – б. а.). Две години по-късно момчето посреща и „славните руски войски“. „Гледката бе величествена, но и не помалко трогателна...“, ще напише по-късно в спомените си и ще съхрани за поколението картина от освобождението на своята родна Копривщица. Женското благотворително дружество „Благовещение“ оценява ученолюбието, интелигентността и прилежността на Недко и го изпраща на свои разноски в българо-католическата гимназия в Одрин. (В бъдеще, вече зрял мъж, Недко Каблешков ще върне стократно този благотворителен жест и ще се отплати достойно като служител на благородната кауза.) В гимназията, основана и ръководена от полски емигранти, учениците ежедневно и ежечасно получават уроци по патриотизъм, разширяват своя кръгозор. Изучават френски, немски, турски, латински, руски и полски език.

Това е сериозна инвестиция в бъдещото образование на Недко Каблешков. Отличният му успех и усърдието му го отвеждат в чужбина – през 1887 г. той вече е студент по правни и политически науки в град Лвов (тогава в пределите на Австрия). Каблешков е само на деветнадесет години, а пред него се открива цял един нов свят – предизвикателен и красноречив. И той го прегръща – с природната си интелигентност, с придобитите знания и с жаждата да търси все повече и повече знания и норми на поведение. Дисциплиниран и амбициозен, Недко Каблешков завършва курса на обучение почти като състезател, предсрочно и с утвърдено верую за целия си съзнателен живот напред. Усвоените няколко чужди езика му дават възможност да чете в оригинал и да се докосне до едни от най-великите майстори на словото и красноречието, на философията и педагогиката, на литературата и литературната критика, на изкуството, включително и на военното; френският свободололюбив дух го завладява, а руската литература го превръща завинаги в неин поклонник. Владее-

¹ Според българското родословие Недко и Тодор са втори братовчеди.

нето на полски език почти до съвършенство разширява възгледите му за славянските езици и народи. В записките, които си е водил, запазени и до днес в неговия архив, четем: *Платон*: „Не за себе си само сме родени, понеже една част от нашето съществуване принадлежи на Отечеството“; *Овидий*: „Любовта към Отечеството е по-силна от разсъждение. Никой не се съмнява за мъдростта на Одисей, но и той желяел да види поне родното си огнище“. И още – *Иполит Тен*: „Едно от най-сладките неща в живота е приятелството...“. И той ще има много приятели – искрени и споделящи възгледите му за професионална етика, обществен дълг и човешка топлина, за взаимно уважение и съпричастност. Университетът в Лвов подхранва и неговия журналистически талант. Оттам българският студент сътрудничи на списание „Труд“ и с преводни материали от френски и полски език, и на вестник „Свобода“, където четем: „От мъдростта, благоразумието и патриотизма на нашите държавни мъже и народни представители зависи спасението на България... Несъгласието е нашият порок. Прочее нека всички народни представители, на които са обърнати очите на цял народ, към които цяла Европа гледа, захванат дружно и съвместно народното дело, което трябва да напредва, да се усилва...“, и още: „Поне сега в тези важни времена да отхвърлите всички несъгласия, капризи и частни интереси...“. Годината е 1888, авторът е само на двадесет. А от съвременна гледна точка, и най-вече от съвременна – последният призив звучи твърде актуално, твърде реалистично, твърде оптимистично и, дай Боже, повелително.

През 1889 г. Недко Каблешков се установява в Пловдив в унисон с традиционната приемственост на масово преселване на копривщенци в града. С Указ № 328 от 7.10.1889 г. е назначен за член на Пловдивския окръжен съд – помощник-прокурор, а по-късно – и прокурор. През 1895 г. е преместен по политически причини в Русе, където се среща и сприятелява с Никола Обретенков, с Петко и Екатерина Каравелови. След 8-месечен престой в Русе Недко Каблешков напуска държавната длъжност, завръща се в Пловдив и се установява на свободна адвокатска практика. Мястото, където обявява на пловдивските граждани, че „бивший Пловдивски прокурор приема да води и защитава всякакъв вид дела пред всички съдебни инстанции в България“ е вестник „Пловдив“, който от своя страна му пожелава „успех и широка клиентела“, защото „придобитата в съдийството практика винаги се отзовава в полза на клиентите“ (№ 32, 22.08.1895 г.). За онова време пожеланието е повече от реклама. То отразява позитивното отношение на ръководството на вестника към младия юрист, а малко по-късно собственикът му Ангел Семерджиев го кани в редакторския екип. Като член на градското ръководство на Народнолибералната стамболовистка партия Недко Каблешков публикува във вестника статия по повод шест месеца от убийството на Стефан Стамболов, озаглавена „Пред гроба на Стамболова“, чрез която заявява своето преклонение пред политика и човека Стефан Стамболов. И не само своето. В статията той цитира министър-председателя на Италия: „Смъртта на Стамболова е загуба за цялото човечество...“.

За съжаление грубата политика отново се намесва и Каблешков губи редакторското си място. През 1899 г., „въодушевен от искрени желания да бъде по този начин що-годе полезен на народа си“ младият адвокат се кандидатира за народен представител, но не успява заради груби манипулации и „разюздани политически страсти“. Малко по-късно, след твърдия му отказ да се кандидатира за кмет, е избран за общински съветник. По време на мандата си той успява да убеди един от най-богатите хора в града Костадин х. Калчо да създаде Благотворителен дом за стари и немощни хора, успешно участва в Комисия за концесия на електрическото осветление и др., но политическата конюнктура отново го разочарова и този път май завинаги. „Възмутен и поразен от насилията и беззаконията“, в отворено писмо от 29 януари 1921 г. Недко Каблешков, прехвърлил зрелостта на „петдесетте“, ще обяви, че напуска Народнолибералната партия в частност и политиката и... ще получи искрени поздравления за смелата си и достойна постъпка. Но това ще стане по-късно. А дотогава от кантората си на ул. „Св. св. Кирил и Методий“ срещу „Чифте Хамам“ и на адвокатската банка в съда младият адвокат ще гради професионалната си кариера – упорито, с чест и достойнство и с вътрешното си убеждение за справедливост в съдебните процеси. Каблешков поема няколко тежки наказателни дела и ги спечелва, други отказва, защото не е убеден в каузата. Пример за това е и „горещото“ дело за убийството на певицата Ана Симон, когато отказва да защитава обвинения ротмистър Дечко Бойчев, осъден по-късно на смърт.

На професионалните знания на Недко Каблешков разчита и Христо Г. Данов по времето, когато е кмет на Пловдив. Ярък пример за това е отказът на кмета да уважи желанието на княз Фердинанд да построи дворец на Бунарджика, вслушвайки се и в юридическите съвети на Каблешков в защита на интересите на града. Така стъпка по стъпка младият адвокат гради своя професионален авторитет. Това не остава незабелязано не само от обществото, но и от неговите колеги – през 1899 г. той е избран за секретар на адвокатския съвет на колегията. Две години по-късно съдебното ведомство го назначава за член на изпитна комисия за нотариуси и съдебни пристави. През 1910 г. заедно със свои колеги защитава интересите на Пловдивската община в нашумяло и тежко гражданско дело за отнета концесия на белгийския гражданин Хектор Бекер за предоставяне на електрическа енергия на града.

Междувременно Недко Каблешков не остава извън повелите на времето. През Балканската война служи в канцеларията на Дивизионната област в Пловдив и сигурно служи добре, защото получава ефрейторски чин. През 1915 г. е мобилизиран и назначен в Цензурната военна комисия с отговорната задача за контрол на външната и чужда кореспонденция „в интерес на народната отбрана“. По-късно той пише в спомените си: „... Тази ми дейност ми даде възможност да проникна в настроението на народа при почването на войната, предизвикана вероятно не от любов и възторг към нея, но от психоза на силна пропаганда на вестници, списания, красноречиви оратори и пр.“.

На 27 октомври 1918 г. Пловдив посреща известния с проявения героизъм 3-ти конен полк. Посреща го спонтанно, но и тържествено, със сълзи, но и с възторг. И всички са завладени от емоционалното слово на Недко Каблешков, което става повод за обръщението на генерал-майор Марков към него, публикувано като отворено писмо във вестник „Юг“, в което четем: „Тази реч е първата, която един гражданин, един истински българин отправя към храбрите чедра на България... От името на Отечеството и от цялата конница Ви изказвам дълбока благодарност... Бог в милостта си към злочеста България нека запази повече граждани като Вас...“. И Бог го запазва. До 97. След почти двадесет години, през 1937 г. – успява да издаде само част от подготвената си книга за Първата световна война „Горко на победените!“, за която Вичо Иванов – главен библиотекар в Народната библиотека, писател, културен и обществен деец пише: „Книгата на Недко Д. Каблешков е книга за мира между народите, една апология на хуманността и свободата... Тонът на книгата е тон на човек, който обича истината – тон на ентузиаст и голям оптимист“. Повествованието на Недко Каблешков в книгата и авторовият коментар вървят ръка за ръка.

Недко Каблешков цени и уважава изключително своите колеги – юристи от всички професии. Той се ползва с изключителен авторитет в правните среди. На една от традиционните вечеринки на съдиите и адвокатите, посетена от елита на пловдивската интелигенция, той е избран за „старшина“ на събитието. Годината е 1927. Недко Каблешков току-що е прехвърлил достопочтените шестдесет години – натрупал опит, помъдрял, но все така „ловец на мечти, една от които е и „да зацари другарство, братство, взаимоуважение между тия, които в интерес на държавата, в името на закона са заставени да прекарват голяма част от живота си заедно във взаимно сътрудничество“. И той „вижда“ тази своя мечта осъществена и я споделя с думите „радостта ми е голяма...“. Тази теза той застъпва и в заключителната част на беседата си през януари 1928 г., „държана публично“ по решение на адвокатския съвет. „По настояване на мнозина приятели и колеги“ Недко Каблешков отпечатва беседата и станалите по нея разисквания „като един актив, макар и малък, на Пловдивската колегия, в която имам голяма чест да бъда скромнен участник“. В предговора си към книгата той пише: „Ще бъда особено щастлив, ако с това помогна да се тури начало на още много други беседи и публикации, чрез които добрият, честен и трудолюбив наш народ ще се запознае с важната и свещена мисия, която се възлага на адвоката в обществото и в съда, като борец за истина, за право и справедливост... Ще бъда щастлив, ако спомогна да се разбере, че безкористието на адвоката, както и на всеки обществен и политически деятел е, което му носи душевна наслада, слава и почит...“. Книгата (а и беседата) със заглавие „Адвокатът, адвокатът-общественик и адвокатският морал“ е сякаш огледалната визия на същността на автора, защото през целия си съзнателен живот той е съпричастен с тезите, които поддържа, защитава и олицетворява. „Поддържам, поддържам и сега с всичката си енергия, че адвокатът... е призван, надарен свিশе да служи на справедливостта и истината... Адвокатската колегия не е обикновено сдружение, обикновена корпорация, а институт на борци за правото и истината, уста-

новен от закона, в интерес на правосъдието, обществото, държавата и гражданина... Според моето скромно мнение, адвокатът преди всичко е длъжен да защитава неправилно преследваните невинни хора, за да се избегнат съдебните грешки. Няма нищо по-страшно и по-възмутително, отколкото осъждането на един невинен човек... След тази първа и най-свещена длъжност на адвокатата иде и друга – да направи всичко, каквото му позволява съвестта и законът, щото един виновен да не се накаже по-тежко и по-строго, отколкото всъщност заслужава неговото деяние. Това го изисква справедливостта – съществен елемент на правосъдието...“ . И още: „Нашето свещено призвание е: да бъдем смели, неустрашими и безкористни борци за тържеството на истината, правото и справедливостта...“.

След военния преврат на 19 май 1934 г. Недко Каблешков, като председател на адвокатския съвет, изпраща протестна телеграма до правителството със следното съдържание: „Отменете този варварски закон – 33Д, който позори името на България и е срам за българския народ...“ и протестира остро срещу интернирането и преследването на адвокатите комунисти и земеделци с искане: „Наредете да бъдат освободени арестуваните адвокати, защото адвокатът е борец за истината и справедливостта и неговата съвест не може да бъде убита нито с арести, нито с куршуми!“ . Между тях са и негови приятели – Йордан Ковачев, Иван Фъсов и др. На 4 декември 1938 г. пред общото годишно събрание на адвокатската колегия предлага да се приеме резолюция, според която: „1. Интернирането на българските граждани да става с постановление на надлежната съдебна власт и 2. Да се вдигне час по-скоро цензурата, като се гласува закон за печата и се възстанови свободата на словото, перото и събранията на българските граждани“.

Верен на чувството си за справедливост, след 9 септември 1944 г. Недко Каблешков защитава подсъдими по делата на Народния съд достойно, аргументирано и с висок професионализъм. Личният му архив съхранява негови защитни речи и „философско-етични размисли“ във връзка с дейността на Народния съд, както и данни за проведените политически чистки през 1948–1949 г. сред пловдивските адвокати. Сам попаднал в капана на тези чистки, Недко Каблешков се бори за себе си и за своите колеги. С постановление № 37 Висшият адвокатски съвет възстановява адвокатските му права и през 1950 г. той е вписан отново в състава на Пловдивската адвокатска колегия, т.е. реабилитиран. Цели петнадесет години продължава борбата му в защита и освобождаване от затвора на Димитър Димчев, бивш окръжен управител на Пловдив, член на ефорията на Кудоглу и осъден от Народния съд. В личния му архив се пази преписката му по този въпрос с адвоката Йордан Ковачев, с Георги Кръстев и със самия Димитър Димчев и благодарствените му писма.

През 1955 г. Недко Каблешков получава поздравително писмо от пловдивските евреи, живеещи в Израел, по повод 88-ия му рожден ден с благодарност за „решителната му намеса при грозящата ги опасност през 1941–1943 г., а през 1960 г. в Министерството на външните работи постъпват материали от израелския печат,

озаглавени „Недко Каблешков – верен защитник на еврейнството“. Година по-късно Йордан Ковачев ще го нарече „живата съвест на Пловдив“.

Професионалната, обществената и благотелната дейност на Недко Каблешков са три успоредни прави в дългия му житейски път. Още през 1900 г. той е избран единодушно за председател на Македонското дружество в Пловдив, почетен и действителен член на дружество „Инвалид“ от 1927 г., почетен член на дружество „Самарянка“, автор на устава на „Съюз за закрила на децата“ през 1926 г., активен участник в дейността на дружество „Майчина грижа“ почти половин век, в дейността на дружество „Червен кръст“, член е на Дома на изкуството и печата, почетен член на Македонската младежка секция „Тодор Александров“ при Благотворителното дружество „Гоце Делчев“ – Пловдив, член на Пловдивското певческо дружество и добър приятел на ръководителя му Ангел Букорещлиев, председател на създадения от него Общограждански комитет за възстановяване на изгорялата театрална зала в Пловдив през 1927 г., член на Комитета за премахване на просията (1927 г.), почетен член на спортния клуб „Ботев“, член на Българския археологически институт – София. Недко Каблешков е председател на юбилейния комитет, който организира и ръководи тържествата в Пловдив през 1920 г. по повод 70 години от рождението и 50 години писателска дейност на Иван Вазов и на първото заседание на комитета внася искане до кмета на града да бъде обявен народният поет за почетен гражданин на Пловдив, да бъде поставен негов бюст в градината „Цар Симеон“ и една от прогимназиите да се преименува „Иван Вазов“, а по-късно, през 1941 г. е член на Комитета за построяване на читалище-паметник „Иван Вазов“ в Пловдив. Цяло десетилетие (от 1926 г. до 1936 г.) е председател на Дружеството на пловдивските журналисти. Основател е на в. „Пловдивски вестник“ (като орган на дружеството) и участва в него със свои публикации. Публикува и във вестниците „Юг“, „Борба“, „Пловдив“, „Воля“, „Победа“, „Свобода“, „Мир“, „Църковен вестник“ и др. През 1930 г. Полско-българското дружество в София го прави свой дописен член, а през следващата 1931 г. Италианско-българското дружество в Пловдив – свой почетен член. През 1916 г. е избран за председател на Върховния комитет на благотворителността в Пловдив, а малко преди това – през 1915 г., като член на цензурната комисия се среща с Димитър Петров Кудоглу по своя инициатива и по повод дарението, направено от него в подкрепа на бедните в Пловдив „веднага“. Дарената сума е в размер на 1000 златни лева, а след срещата си с Каблешков дарителят я удвоява. Оценил професионализма и почтеността на Недко Каблешков, Димитър Кудоглу го прави свой личен адвокат и юридически съветник, а той от своя страна се справя блестящо и печели всички дела, които крупният тютюнев търговец води. Междувременно, вече оценил дарителския му жест, Каблешков го увещава да дари и спечелените от делата милиони за високо благородна кауза – „да създаде и уреди едно заведение, в което да намират на вечни времена изцерение и облекчение страдащите от най-опасните и заразителни болести“ и прави проект за реализирането му. „Заведението“, наречено „Дом на благотворителността и народното здраве“ започва своята дейност на

1 декември 1926 г. За председател на ефорията е избран Недко Каблешков, а Димитър Кудоглу му засвидетелства пълното си доверие. Постепенно домът се превръща в най-голямото здравно благотворително заведение на Балканите. В продължение на 18 години Каблешков е председател на ефорията без каквото и да било заплащане и не само подпомага благотворителната дейност на Кудоглу, но самият той става един от щедрите дарители. В книгата си „Кудоглу Благодетеля“ Мая Лесинска и Стефан Шивачев пишат, че „през тези години в Пловдив всички считат Димитър Кудоглу за най-богатия човек и го наричат Благодателя. Всъщност той не е най-богатият българин... Но неговото сърце е най-щедро и отдадено на любовта към хората“. А когато се съберат две такива сърца, се прави нещо велико, защото и двамата носят едно и също веруе, че „богатството, спечелено с честен труд, трябва да служи човеку, да върши добри и полезни дела“. В докторската си дисертация, посветена на здравеопазването в Пловдив (1878–1944), проф. Никола Запрянов пише: „Недко Каблешков е всъщност духовният благодетел на Дома. По негова инициатива и настояване Д. Кудоглу се съгласява да финансира този институт, за организацията на който Н. Каблешков отдава всичките си сили... Във всяка дейност на Дома, от най-значителната до най-дребната, се чувства неговото присъствие, неговата принципност и старание до педантичност...“. И заради това с решение на ефорията името на Недко Каблешков е вписано в „Златната книга“ на Дома.

Животът на Недко Каблешков е изпълнен с дела в полза на обществото. Той е един от инициаторите за изграждане на паметници – на Съединението в Пловдив, на загиналите във войните пловдивчани, на Паисий Хилендарски, за които води борба с „перо, слово и действие“. Инициатор е за създаването на редица юбилейни комитети, начело е на много общограждански протестни акции, автор и оратор на емоционални речи. Години наред води последователна борба за построяване на работническа болница и откриване на университет в Пловдив. Има съществен принос в организирането на Етнографския музей и превръщането на родната къща на Христо Г. Данов в Музей на книгопечатането, полага грижи за паметниците на културата. Дарителството – тази високо хуманна дейност, е в хармония с неговата съвест. Каблешков прави различни дарения във всички благотворителни дружества, участва във всички благотворителни акции. Обзавежда стая с копривщенска покъщнина, подарява ценна икона и колекция от старинни оръжия и документи и така поставя началото на Етнографския музей в Пловдив. Подарява собствената си вила в с. Бойково с 60 декара гора на Пловдивската община, т.е. на пловдивчани; подарява 1000 кв. м терен в с. Бойково за построяване на почивен дом на Инженерно-архитектурното дружество в Пловдив, „парцели за почивни станции на Дружеството на провинциалните журналисти, на Съюза на адвокатите – пловдивски клон, и на пловдивските клонове на Съюза на лекарите и на Съюза на съдиите“. Дарява и книги на повече от 70 училища и читалища – в Пловдив, в Копривщица, в Трън. През 1950 г. на тогавашната Градска библиотека „Максим Горки“ (сляла се по-късно с Народната библиотека

„Иван Вазов“) дарява 260 тома на български и френски език. На Пловдивското окръжно сиропиталище – 1385 книги. В архива му се съхранява благодарствен адрес от Пловдивския адвокатски съвет:

**„До господин Недко Каблешков
адвокат в гр. Пловдив**

Многоуважаеми и скъпи колега,
Пловдивския адвокатски съвет в заседанието си на 6-и март т. г. реши да даде израз на общата на цялата адвокатска колегия

БЛАГОДАРНОСТ КЪМ ВАС

Вие подарявате Вашата библиотека от български, руски и френски юридически съчинения. Вашите 170 тома бавно събирани и с любов изучавани книги, в които през тежките на българската действителност 30 години Вие сте търсили винаги утеха, наслада, подкрепа и насърчение. Във Вашия дар ние виждаме още една проява на любовта Ви към професията; към правдата и правосъдието, още едно желание у идеалния общественик да служи на бъдещето и да помогне на тези, които искат да му служат. Адвокатският съвет възприе напълно Вашата идея и нареди читалнята, гдето се помещава библиотеката да бъде отворена всеки ден. Там всеки съдия и адвокат може да черпи знания и опит от юридическата книжнина, там ще се създаде една атмосфера на взаимно сближаване и взаимно уважение, тъй необходими за целите на правосъдието, там най-вече всеки ще почувствува топлотата на дарението и да прибави по нещо в градежа на общото. От името на цялата Пловдивска адвокатска колегия Съветът Ви благодари, най-сърдечно Ви пожелава да имате здраве и сили още дълги години да служите на своя народ и своето отечество, служейки на правосъдието.

Пловдивски адвокатски съвет“

Следват подписите на членовете на съвета, сред които тези на Божидар Здравков, Александър Пеев, Т. Константинов, Райчинов. Адресът е изключително красив, написан е калиграфски, с орнаменти в стила на старобългарски ръкопис с размери 29x45 см. Художникът вероятно е Георги Ботушаров. Не е датиран, но специалистите определят, че е съставен около 30-те години на миналия век.

Освен на десетки статии в печатни издания Недко Каблешков е и автор на няколко книги: „Априлското въстание“, 1926; „Дом на благотворителността и на народното здраве „Димитър Петров Кудоглу“, 1927. Изключително ценен е професионалният му труд „Адвокатът, адвокатът – общественик и адвокатският морал“, 1928².

² Книгата е библиографска рядкост. Библиотеката на Пловдивската адвокатска колегия я притежава от 2009 г., дарена от адвокат Владимир Златев. В инвентарната книга е записана под № 1712, преиздадена е през 2012 г. като книжка № 5–6 на списание „Адвокатски преглед“.

„Страшната народна злочестина. Земетресението в Южна България 1928 г. Изпълнен дълг, добродетели, самопожертвувателност, героизъм, обществена и международна солидарност. С 93 фотографски снимки“ – книгата е издадена през 1933 г. и оценена по достойнство с награда от Българската академия на науките. Авторът дарява паричната награда и приходите от продажбата на книгата за пострадалите от земетресението, а публикуваните снимки по-късно дарява на Народната библиотека „Иван Вазов“. И днес те се съхраняват като колекция в отдел „Редки и ценни“ на библиотеката.

В архива на Недко Каблешков е запазено и печатно копие на кратка рецензия за книгата на френски език, поместена във в. „La Bulgarie“. Осемдесет години по-късно – през 2012 г. – книгата отново е оценена високо и преиздадена от Фондация „Балкански и културен форум“, като № 6 от поредица „значими за град Пловдив“ книги. Ето част от мотивацията на Любозар Фратев – председател на управителния съвет на фондацията и спомоществател на изданието: „... Защото написаното в нея напълно съвпада с намеренията ми да търся онези книги, които биха били най-потребни за компенсиране на болезнения дефицит на хуманизъм, съпричастност, оптимизъм и биха събудили у моите съграждани и сънародници онези силни чувства, които са били и могат да бъдат вдъхновител на достойни дела за просперитета на народа и държавата ни“. И още: „Книгата на Недко Каблешков буди размисъл и те кара да правиш спонтанно връзката „тогава и сега“. Прояви на героизъм и себеотрицание от обикновените хора, организираност и адекватни действия на институциите, помощи и дарения от бедни и богати, вяра и оптимизъм – това струи от всяка страница на тази малка по обем, но голяма по дух книга“. Заради този дух след осем десетилетия тази книга възкръсва за втори живот и по силата на традицията – и с благотворителна мисия. „Печалбата от продажбата на тази книга ще бъде предназначена за подпомагане на пострадалите от земетресението в Пернишка област (м. май 2012 г. – б. а.) чрез кампанията на Българския Червен кръст“ – това е отбелязано на корицата на всеки екземпляр. И пак по силата на традицията, почти половин век след смъртта си Недко Каблешков осъществява съвременната, модерна повеля на благодетеля – „предай нататък!“

Още в началото споменах, че една от любимите мъдри мисли на много, много младия Каблешков е на Иполит Тен за приятелството и приятелите. И той ги има – десетки, стотици. През целия си живот – професионален и обществен – той разчита на тях, и те на него. Христо Г. Данов, Алеко Константинов, Георги Груев, Иван Анданов, Лука, Георги и Иван Говедарови, Иван Вазов, Йордан Ковачев, Божидар Здравков, патриарх Кирил, адвокат Соломон Паси, д-р Леви, Юда Барух, Тигран Исмиян, Димитър Цончев, Ангел Букорешлиев, Христо и Нягул Станчеви, Живка Пейчева, отците от Френския колеж... Невъзможно е да се изброят. И, разбира се – Димитър Кудоглу. Професионален интерес, родил искрено приятелство и най-великото им общо дело.

Недко Каблешков умира през 1964 г., на 97 години. В житейската му равностойност са и: Офицерски кръст на народния орден „За гражданска заслуга“ – награден през 1920 г. като председател на Върховния благотворителен съюз; народен орден „За гражданска заслуга“ VI ст. от 1922 г., и Офицерски кръст на ордена „Св. Александър“ от 1926 г. като юрисконсулт на фирмата „Димитър Петров Кудоглу“. Удостоен е посмъртно със званието „Почетен гражданин на град Пловдив“ с Решение № 100 на Общинския съвет от 15.04.2010 г. по предложение на и. д. кмет на Пловдив Петко Атанасов и председателя на съвета Илко Илиев (от 48 присъствали на сесията съветници 47 гласуват „за“).

Личният архив на Недко Каблешков се съхранява в ТД „Държавен архив“ – Пловдив, под № 1208. Дарен е от наследниците му през 2005 г. Организиран е в седем раздела, 915 архивни единици и 704 фотографии и репродукции. Фондът е изключително богат и интересен. Той съдържа и част от историята на Пловдив през 19 и 20 век. А през 2013 г. внучката на Недко Каблешков – Райна Каблешкова, дари на Пловдивската адвокатска колегия т.нар. „адвокатски бележник“ на своя дядо. Това е книга с размери на 60x40 см, с твърда подвързия, печатарски разграфена и надписана като „Адвокатски регистър на Недко Каблешков, почнат на 2.01.1912 г., свършен на 4.07.1921 г.“. В него с „компютърна“ прецизност е отбелязано: пореден номер, предмет на делото, съдебен номер, името на съда, „движение на делото“ и още по-прецизна „парична част“: дата, внесена сума, дължимата сума, номер на касовата книга. Простата аритметика показва, че за периода 1912–1921 г. Недко Каблешков е защитник по 367 дела. Клиентите му са от почти цяла Южна България и, разбира се, най-вече от Пловдив и Пловдивско, но и от София и дори от Виена, а сред тях са и много евреи от Пловдив, Пазарджик, Стара Загора и Сливен.

„Възрожденец по дух, общественик по съдба и убеждения, безкористен и неподкупен“ – така го вижда Владимир Балчев – организатор и съставител на книгата-архив „Недко Дончов Каблешков“. Искане ми се така да го виждат и съвременниците му и най-вече – колегите му юристи.

ИЗТОЧНИЦИ:

1. **Каблешкова, Р.** Живот, посветен на Отечеството и обществото. 2004.
2. **Балчев, Вл.** Недко Дончов Каблешков – юрист и общественик (1867–1964). 2006.
3. **Лесинска, М., Ст. Шивачев.** Кудоглу – Благодетеля. 2011.